

M.A. (PART- I)
EDUCATION
Advanced Philosophy
& Sociology of Education
(Paper – I) April 2016

QP Code : 21741

(3 Hours)

[Total Marks : 80

N.B. (1) Attempt any **four** questions from each section out of which question no.5 and question no. 10 are compulsory.

SECTION I

1. Explain the meaning and scope of Philosophy of Education. 10
2. Discuss the educational implications of Philosophy of Jainism. 10
3. State the meaning of Human Rights Education. Explain types and need of Human Rights Education. 10
4. Discuss the educational contribution of Dr. Zakir Hussain. 10
5. Answer briefly any **two** of the following :- 10
 - (a) Aims of Education according to Vedanta Philosophy,
 - (b) Relationship between Philosophy of Teaching and Teaching Styles,
 - (c) Advantages of Institutional Autonomy,
 - (d) Role of Yoga in Education.

SECTION II

6. Explain the scope of Sociology of Education. 10
7. Discuss the use of Open System Approach to Education. 10
8. Describe the stages of Professional Socialization of Teachers. 10
9. What is Equality of Educational Opportunities? State the problems concerning Equality of Opportunities in Education. 10
10. Answer briefly any **two** of the following :- 10
 - (a) Kinds of culture on the basis of content and subject,
 - (b) Concept of world citizenship,
 - (c) Student control Ideology,
 - (d) Features of Symbolic Interactionism.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : ८०]

- सूचना : (१) प्रत्येक विभागातील कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
 (२) प्रश्न क्र. ५ आणि प्रश्न क्र. १० अनिवार्य आहे.

विभाग - १

१. शिक्षणाच्या तत्वज्ञानाचा अर्थ व व्याप्ती स्पष्ट करा. १०
२. जैन तत्वज्ञानाचा शैक्षणिक फलितार्थाची चर्चा करा. १०
३. मानवीय अधिकार शिक्षणाचा अर्थ लिहा. त्याचे प्रकार आणि गरज स्पष्ट करा. १०
४. डॉ. झाकिर हुसैन यांच्या शैक्षणिक योगदानाची चर्चा करा. १०
५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात लिहा. १०
 - (अ) वेदान्त तत्वज्ञानाची शैक्षणिक ध्येय्ये,
 - (ब) अध्यापनाचे तत्वज्ञान आणि अध्यापन शैली यातील संबंध,
 - (क) संस्थानिहाय स्वायत्ताचे लाभ,
 - (ड) शिक्षणात 'योगा' ची भूमिका.

विभाग - २

६. शैक्षणिक समाजशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा. १०
७. मुक्त प्रणाली पद्धतीचा शिक्षणात कसा उपयोग होतो, त्याची चर्चा करा. १०
८. शिक्षकाच्या व्यावसायिक समाजिकीकरणाच्या टप्प्यांचे वर्णन करा. १०
९. शैक्षणिक संधीच्या समानतेचा अर्थ सांगा. शिक्षणाच्या संधीच्या समानतेमध्ये येणाऱ्या अडचणी लिहा. १०
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात लिहा. १०
 - (अ) आशय आणि विषयावर आधारित संस्कृतीचे प्रकार,
 - (ब) वैश्विक नागरिकत्वाची संकल्पना,
 - (क) विद्यार्थी नियंत्रण आदर्श,
 - (ड) प्रतिकात्मक अन्योन्य क्रियात्मकतेची वैशिष्ट्ये.

**M.A. (PART- I)
EDUCATION**

Advanced Educational Psychology

(Paper – II)

April 2016

Q.P. Code : **20995**

(3 Hours)

[Total Marks : 80

N.B. : (1) Answer any **three** questions from **Q.1 to Q.7.**

(2) Question No. **8** is **compulsory.**

1. (a) "Humanistic psychology emerged as a protest against both Behaviourism and Psychoanalysis". Comment. **10**
(b) Describe major themes of L. Vygotsky's Social Constructivism with its application in the classroom. **10**
2. (a) Explain Gardner's theory of Multiple Intelligence. Critically assess, how this theory can be implemented in the classroom? **10**
(b) Explain how does D'bono's six thinking hat technique contribute to parallel thinking for better decision making? **10**
3. How will a teacher identify students with the following learning disability? **20**
(i) Dyslexia (b) Dsycalculia
Suggest measures to deal with children with these disabilities.
4. (a) How would a teacher identify distraction aggression and interpersonal problems as behavioural problems? **10**
(b) What is the attribution theory? How will it help the classroom teacher in developing motivation in students. **10**
5. (a) Define behaviour. What are antecedents? How antecedents affect behaviours? **10**
(b) Define leadership. Explain the different types of leadership styles. **10**
6. (a) Explain the concept of Mainstreaming, Integration and Inclusion. **10**
(b) Explain Sternberg's cognitive styles with its practical application. **10**
7. (a) Explain the contribution of educational psychology to the teaching process. **10**
(b) Explain the Indian perspective of understanding personality. **10**

TURN OVER

SP-Con. 8665-16.

8. Write short notes (any four):

20

- (a) Bruner's view of learning,
- (b) Stages of Creativity,
- (c) Techniques to manage groups,
- (d) Roger's idea of fully functioning person,
- (e) Factors determining interest,
- (f) Components of metacognition.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : ८०)

सूचना : (१) प्र. १ व प्र. ७ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
(२) प्र. ८ अनिवार्य आहे.

१. (अ) “मानवतावाद मानसशास्त्र शाखा ही वर्तनवाद आणि मनोविश्लेषणास विरोध करण्यास उदयास आली.” टिप्पणी करा. १०
- (ब) एल् व्हागेत्सकी यांच्या सामाजिक ज्ञानरचनावादाची मुख्य कल्पना वर्गातील उपयोजनासह वर्णन करा. १०
२. (अ) गार्डनरची बहुविध बुद्धिमत्तेची उपपत्ती स्पष्ट करा. वर्गामध्ये या उपपत्तीची अंमल बजावणी कशी कराल, याचे चिकित्सक परिक्षण करा. १०
- (ब) डि-बानो चे ‘सहा चिंतन टोपी तंत्र’ योग्य निर्णय घेण्याच्या दृष्टिने समांतर चिंतनात कशा प्रकारे योगदान करते? स्पष्ट करा. १०
३. शिक्षक खालील दिलेल्या अध्यन अक्षम विद्यार्थ्यांना कशाप्रकारे ओळखतील :- २०
- (अ) वाचन-अक्षम (ब) गणन-अक्षम
अशा अक्षमता असलेल्या बालकांसाठी उपाययोजना सुचवा.
४. (अ) शिक्षक विचलन, आक्रमकता व आंतरवैयक्तिक समस्यांच्या संदर्भातील वर्तन समस्या कशा ओळखतील? १०
- (ब) कारणमीमांसा-उपत्ती (अँट्रीब्युशन) म्हणजे काय? शिक्षकास या उपत्तीचा वर्गात विद्यार्थ्यांमध्ये प्रेरणा निर्माण करण्यासाठी कसा उपयोग होईल? १०

५. (अ) वर्तनाची व्याख्या सांगा. पूर्वेतिहास म्हणजे काय? पूर्वेतिहास वर्तनावर कसा परिणाम करतो? १०
 (ब) नेतृत्व गुणांची व्याख्या लिहा. नेतृत्व शैलीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. १०
६. (अ) समावेशण, एकीकरण आणि मुख्यप्रवाह यांची संकल्पना स्पष्ट करा. १०
 (ब) स्टर्नबर्ग यांच्या बोधात्मक शैली त्याच्या प्रात्यक्षिक उपयोजनासह स्पष्ट करा. १०
७. (अ) अध्यापन प्रक्रियेत शैक्षणिक मानसशास्त्राच्या योगदानाची सविस्तरपणे स्पष्ट करा. १०
 (ब) व्यक्तिमत्व आकालनाचा भारतीय दृष्टिकोन स्पष्ट करा. १०
८. थोडक्यात लिहा (कोणतेही चार) २०
 (अ) ब्रूनर यांचा अध्ययन विषयक दृष्टिकोन,
 (ब) सर्जनशीलतेच्या अवस्था,
 (क) संघ व्यवस्थापनाची तंत्र,
 (ड) शॉजरची संपूर्ण कार्यक्षम व्यक्तिबदलची कल्पना,
 (इ) अभिखचिचे निर्णायक घटक,
 (फ) उच्च बोधात्मकतेचे घटक.

.....

**M.A. (PART- I)
EDUCATION**

**Research Methodology in Education
(Paper – III) April 2016**

QP Code : 21337

(3 Hours)

[Total Marks : 80

N.B. : (1) Answer any **three** questions from **Q.1 to Q.7.**
(2) Q. No. **8** is **compulsory.**

1. Explain the steps of scientific method. What are the aims of research as a scientific activity? 20
2. Write a research proposal for the following topic " A study of Organisational culture of secondary schools of Mumbai on the Basis of its Types as perceived by teachers." 20
3. (a) Write the meaning of variables and types of variables with examples. 10
(b) Differentiate between probability and non-probability sampling techniques. 10
4. (a) Explain the steps and procedures of conducting causal- comparative research. 10
(b) State the mechanisms to control extraneous and intervening variables. 10
5. (a) State the meaning of documentary research. Explain its application. 10
(b) Explain the observation technique. Write steps of effective observation. 10
6. Explain the process of tool construction in educational research. Discuss 'test-retest and 'split-half method' of reliability in detail. 20
7. Explain the meaning of qualitative research. Discuss 'Data reduction and classification' qualitative data analysis technique in detail 20
8. Write short notes on (Any four):- 20
 - (a) Ethical considerations in educational research,
 - (b) Concept of universe and sample,
 - (c) External criticism of historical sources,
 - (d) Importance and use of t-test,
 - (e) Nesting design,
 - (f) Types of errors in testing of hypothesis.

[TURN OVER

सूचना : (१) प्र. १ व प्र. ७ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
(२) प्र. ८ अनिवार्य आहे.

१. वैज्ञानिक पद्धतीच्या पायऱ्या स्पष्ट करा. एक वैज्ञानिक कृती या दृष्टीने संशोधनाची उद्दिष्ट्ये कोणती? २०
२. खालील संशोधन विषयासाठी संशोधन आराखडा लिहा: "शिक्षकांच्या अवबोधानुसार मुंबईतील माध्यमिक शाळांचा त्यांच्या प्रकारानुरूप संस्थेच्या वातावरणाचा अभ्यास." २०
३. (अ) चलांचा अर्थ लिहा व उदाहरणासहित चलांचे प्रकार लिहा. १०
(ब) संभाव्यता व असंभाव्यता न्यादर्श तंत्रामधील फरक सांगा. १०
४. (अ) कारण-मीमांसा संशोधन करण्याच्या पायऱ्या व कार्यपद्धती स्पष्ट करा. १०
(ब) बाह्य व मध्यस्थ चले नियंत्रित करण्याची तंत्रे लिहा. १०
५. (अ) दस्ताऐवज संशोधनाचा अर्थ सांगा. त्यांचे उपयोजन स्पष्ट करा. १०
(ब) निरीक्षण तंत्र स्पष्ट करा. प्रभावी निरीक्षणाच्या पायऱ्या लिहा. १०
६. शैक्षणिक संशोधनात साधन निर्मितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा. 'टेस्ट-रिटेट' व 'स्प्लिट-हाफ' सप्रमाणता पद्धतींची सविस्तर चर्चा करा. २०
७. गुणात्मक संशोधनाचा अर्थ स्पष्ट करा. 'माहिती विघटन आणि वर्गीकरण' ह्या गुणात्मक माहिती विश्लेषणाची सविस्तर चर्चा करा. २०
८. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) २०
 - (अ) शैक्षणिक संशोधनातील नैतिक विचार,
 - (ब) युनिव्हर्स आणि न्यादर्श संकल्पना,
 - (क) ऐतिहासिक त्रुतींची बाह्य टीका,
 - (ड) टी-परिक्षिकेचे महत्त्वा आणि उपयोग,
 - (इ) नेस्टिंग (Nesting) अभिकल्प,
 - (फ) परिकल्पना परिक्षणातील त्रुतींचे प्रकार.

M.A. (PART- I)
EDUCATION
Teacher Education
(Paper – IV)
April 2016

QP Code : 20728

(3 Hours)

[Total Marks : 80

- N.B.** (1) Attempt **any three** questions from question no.1 to 7.
(2) Question **No.8** is **Compulsory**.
(3) **All** questions carry **equal** marks.

1. a)	Enumerate the objectives of Teacher Education.	10
b)	Discuss the challenges faced by educational institutions in adopting autonomy.	10
2. a)	What is co-operative learning? Discuss its advantages.	10
b)	Explain the role and functions of SCERT as the state level agency of Teacher Education.	10
3. a)	Discuss the objectives of Teacher Education at the elementary level of education as given in the National curriculum framework.	10
b)	Describe the objectives and features of teacher education in UK.	10
4. a)	Discuss the need and objectives of preparation of teachers at higher education.	10
b)	Discuss the service conditions of Teacher Educators.	10
5. a)	Discuss the 5E model of constructivism.	10
b)	Discuss the scope of research in Teacher Education.	10
6. a)	Explain the meaning of performance appraisal. What are the criteria for teacher's performance appraisal.	10
b)	Explain the characteristics of Quality with respect to Teacher Education.	10
7. a)	Discuss the factors responsible for the privatisation of higher education.	10
b)	Discuss the changing context of Teacher Education in Indian Scenario.	10
8.	Answer briefly (any four)	20
a)	Advantages of Reflective Teacher Education,	
b)	Triangular basis of Teacher Education,	
c)	Teacher Education during Buddhist Period,	
d)	Functions of NCTE,	
e)	Value-based Teacher Education,	
f)	Recommendations of Wood's Despatch.	

[TURN OVER

SP-Con. 8662-16.

- सूचना : (१) प्रश्न क्रमांक १ ते ७ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा
 (२) प्रश्न क्रमांक ८ सक्तीचा आहे
 (३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. (अ) अध्यापक शिक्षणाची उद्दिष्ट्ये विशद करा. १०
 (ब) स्वायत्तता स्विकारण्यासाठी शैक्षणिक संस्थांना कोणत्या आव्हानांना तोंड द्यावे लागते त्याची चर्चा करा. १०
२. (अ) सहयोगी अध्ययन म्हणजे काय? त्याच्या फायद्यांची चर्चा करा. १०
 (ब) अध्यापक शिक्षणाची राज्य-स्तरीय संस्था म्हणून एस्.सी.इ.आर.टी. (SCERT) ची भूमिका आणि कार्ये स्पष्ट करा. १०
३. (अ) राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखड्यानुसार प्राथमिक स्तरावरील अध्यापक शिक्षण उद्दिष्टांची चर्चा करा. १०
 (ब) युनायटेड किंगडम (युके) मधील अध्यापक शिक्षणाची उद्दिष्टे व वैशिष्ट्ये यांचे वर्णन करा. १०
४. (अ) उच्च शिक्षणातील अध्यापक - सज्जतेची गरज व उद्दिष्टांची चर्चा करा. १०
 (ब) अध्यापक शिक्षकांच्या नोकरीसंबंधित अटींची चर्चा करा. १०
५. (अ) रचनात्मक वादाच्या ५E प्रतिकृतीची चर्चा करा. १०
 (ब) अध्यापक शिक्षणातील संशोधनाच्या व्याप्तीची चर्चा करा. १०
६. (अ) कृती-मूल्यमापिकेचा अर्थ स्पष्ट करा. शिक्षकाच्या कृती-मूल्यमापिकेचे निकष कोणते? १०
 (ब) अध्यापक शिक्षणाच्या संदर्भातील दर्जाच्या गुणधर्मांची चर्चा करा. १०
७. (अ) उच्च शिक्षणाच्या खआजगीकरणास जबाबदार असणाऱ्या घटकांची चर्चा करा. १०
 (ब) भारतीय संदर्भात अध्यापक शिक्षणाच्या बदलत्या रुपरेषेची चर्चा करा. १०
८. थोडक्यात लिहा (कोणतेही चार) २०
 (अ) परावर्तित शिक्षक - शिक्षणाचे फायदे,
 (ब) अध्यापक शिक्षणाचा त्रिकोणी पाया,
 (क) बौद्धकालीन अध्यापक शिक्षण,
 (ड) एन्.सी.टी.इ. ची कार्ये,
 (इ) मूल्याधिष्ठित अध्यापक शिक्षण,
 (फ) बुड यांच्या माहितीपत्रातील शिफारशी